

अध्याय 12 : विमानयानं रचयाम

प्रश्न 1:

पाठे दत्तं गीतं सस्वरं गायत।

उत्तर 1:

स्वयं करें-

प्रश्न 2:

कोष्ठकान्तर्गतेषु शब्देषु तृतीया-विभक्तिं योजयित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

यथा- नभः चन्द्रेण शोभते। (चन्द्र)

(क) सा जलेन मुखं प्रक्षालयति। (विमल)

(ख) राघवः विहरति। (विमानयान)

(ग) कण्ठः शोभते। (मौक्तिकहार)

(घ) नभः प्रकाशते। (सूर्य)

(ङ) पर्वतशिखरम् आकर्षकं दृश्यते। (अम्बुदमाला)

उत्तर 2:

यथा- नभः चन्द्रेण शोभते। (चन्द्र)

(क) सा **विमलेन** जलेन मुखं प्रक्षालयति। (विमल)

(ख) राघवः **विमानयानेन** विहरति। (विमानयान)

(ग) कण्ठः **मौक्तिकहारेण** शोभते। (मौक्तिकहार)

(घ) नभः **सूर्येण** प्रकाशते। (सूर्य)

(ङ) पर्वतशिखरम् **अम्बुदमालाभिः** आकर्षकं दृश्यते। (अम्बुदमाला)

प्रश्न 3:

भिन्नवर्गस्य पदं चिनुत-

यथा- सूर्यः, चन्द्रः, अम्बुदः, शुक्रः।

- (क) पत्राणि, पुष्पाणि, फलानि, मित्राणि।
- (ख) जलचरः, खेचरः, भूचरः, निशाचरः।
- (ग) गावः, सिंहाः, कच्छपाः, गजाः।
- (घ) मयूराः, चटकाः, शुकाः, मण्डूकाः।
- (ङ) पुस्तकालयः, श्यामर्षः, प्राचार्यः, सौचिकः।
- (च) लेखनी, पुस्तिका, अध्यापिका, अजा।

भिन्नवर्गः

अम्बुदः

.....

.....

.....

.....

.....

.....

उत्तर 3:

- (क) पत्राणि, पुष्पाणि, फलानि, मित्राणि।
- (ख) जलचरः, खेचरः, भूचरः, निशाचरः।
- (ग) गावः, सिंहाः, कच्छपाः, गजाः।
- (घ) मयूराः, चटकाः, शुकाः, मण्डूकाः।
- (ङ) पुस्तकालयः, श्यामपट्टः, प्राचार्यः, सौचिकः।
- (च) लेखनी, पुस्तिका, अध्यापिका, अजा।

मित्राणि

खेचरः

कच्छपाः

मण्डूकाः

सौचिकः

अजा

प्रश्न 4:

प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत-

- (क) के वायुयानं रचयन्ति?
- (ख) वायुयानं कं-कं क्रान्त्वा उपरि गच्छति?
- (ग) वयं कीदृशं सोपानं रचयाम?
- (घ) वयं कस्मिन् लोके प्रविशाम?
- (ङ) आकाशे काः चित्वा मौक्तिकहारं रचयाम?
- (च) केषां गृहेषु हर्षं जनयाम?

उत्तर 4:

- (क) (विमान अभियन्तारः) बालकाः वायुयानं रचयन्ति।
(ख) वायुयानं उन्नतवृक्षं तुङ्गं भवनं क्रान्त्वा उपरि गच्छति।
(ग) वयं हिमवन्तं सोपानं रचयाम।
(घ) वयं चन्दिरलोके प्रविशाम।
(ङ) आकाशे विविधाः ताराः चित्वा मौक्तिकहारं रचयाम।
(च) दुःखित-पीडित-कृषिक जनानां गृहेषु हर्षं जनयाम।

प्रश्न 5:

विलोमपदानि योजयत-

उन्नतः	पृथिव्याम्
गगने	असुन्दरः
सुन्दरः	अवनतः
चित्वा	शोकः
दुःखी	विकीर्य
हर्षः	सुखी

उत्तर 5:

उन्नतः	→	पृथिव्याम्
गगने	→	असुन्दरः
सुन्दरः	→	अवनतः
चित्वा	→	शोकः
दुःखी	→	विकीर्य
हर्षः	→	सुखी

प्रश्न 6:

समुचितैः पदैः रिक्तस्थानानि पूरयत-

विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भानुः	भानू	
द्वितीया			गुरून्
तृतीया		पशुभ्याम्	
चतुर्थी	साधवे		
पञ्चमी	वटोः		
षष्ठी	गुरोः		
सप्तमी	शिशौ		
सम्बोधन	हे विष्णो!		

उत्तर 6:

विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भानुः	भानू	भानवः
द्वितीया	गुरुम्	गुरु	गुरून्
तृतीया	पशुना	पशुभ्याम्	पशुभिः
चतुर्थी	साधवे	साधुभ्याम्	साधुभ्यः
पञ्चमी	वटोः	वटुभ्याम्	वटुभ्यः
षष्ठी	गुरोः	गुरोः	गुरुणाम्
सप्तमी	शिशौ	शिशवोः	शिशुषु
सम्बोधन	हे विष्णो!	हे विष्णू!	हे विष्णावः!

प्रश्न 7:

समुचितैः पदैः रिक्तस्थानानि पूरयत-

गगने	जलदः
विमले	निशाकरः
चन्द्रः	आकाशे
सूर्यः	निर्मले
अम्बुदः	दिवाकरः

उत्तर 7:

गगने	जलदः
विमले	निशाकरः
चन्द्रः	आकाशे
सूर्यः	निर्मले
अम्बुदः	दिवाकरः

